

Strategia Metropolii odpowie na współczesne potrzeby i wyzwania

Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia pracuje nad pionierskim dokumentem, jakim będzie Strategia Rozwoju GZM na lata 2022-2027 z perspektywą do 2035 roku. Dokument określi wizję Metropolii w kilkunastoletniej perspektywie czasowej oraz wskaże cele i kierunki jej rozwoju, nawiązując do współczesnych wyzwań i potrzeb. A tych – jak pokazała konferencja zorganizowana w piątek (17 grudnia) w Katowicach – jest naprawdę wiele. Depopulacja, suburbanizacja, kształtowanie przestrzenne – to niektóre problemy, jakie wymieniali naukowcy, eksperci i samorządowcy uczestniczący w wydarzeniu. W jaki sposób poradzi sobie z nimi pierwsza metropolia w Polsce?

Metropolia na Śląsku i w Zagłębiu liczy aż 2,3 mln mieszkańców, ale problem depopulacji nie jest jej obcy. Jak wskazywał podczas wydarzenia Łukasz Sykała z Instytutu Rozwoju Miast i Regionów (IRMiR), w ostatnich 10 latach w GZM na skutek ubytku naturalnego i migracyjnego ubyło 107 tys. mieszkańców. W ciągu kolejnych lat procesy depopulacji ulegną pogłębieniu – wg Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2020-2030 ubędzie kolejne 140 tys. mieszkańców. Widoczny jest także trend suburbanizacji, ale mniejszy niż w innych obszarach metropolitalnych, np. warszawskim. Dlatego wyzwaniem Metropolii, jak i innych samorządów w Polsce, jest adaptacja do zmian demograficznych.

Walka o mieszkańca

Dr hab. Krzysztof Gwosdz, prof. UJ, podkreślił, że w Metropolii liczba studentów przewyższa już liczbę górników, co jest dość istotne dla regionu, który przez lata opierał się na

przemysle wydobywczym. Obecnie w GZM studiuje blisko 89 tys. osób. Metropolia, z naciskiem na jej stolice – Katowice, jest także drugim po Warszawie miejscem lokowania największych firm. Profesor Gwosdz podkreślił także widoczne w Metropolii „odrodzenie kulturalne”, które w naturalny sposób ciągnie za sobą odrodzenie gospodarcze.

Kolejni eksperci IRMIR – Jacek Koj i Wojciech Łachowski – zwrócili uwagę na procesy urbanizacyjne. W odniesieniu do licznych terenów poprzemysłowych, ich zdecydowana większość znajduje się w rdzeniu GZM, czyli miastach na prawach powiatu (blisko 85 proc.). Udział zagospodarowanych terenów poprzemysłowych w całej GZM to 41 proc. Z kolei w odniesieniu do mieszkalnictwa, widać globalny trend, jakim jest suburbanizacja – wielkość kompleksów mieszkaniowych w Metropolii rośnie wraz z odległością od rdzenia, jednocześnie gęstość zabudowy staje się coraz mniejsza.

W wystąpieniu Antoniego Matuszko i Agnieszki Gajdy (IRMIR) zwrócono uwagę, że przyrosty demograficzne mają obecnie największy potencjał w gminach wiejskich, przy czym aż 68 proc. małych dzieci w GZM musi być dowożonych do żłobków, które znajdują się w odległości większej niż 15 minut marszu. Dyrektor IRMIR Wojciech Jarczewski dodał, że obecnie w GZM buduje się więcej inwestycji niemieszkaniaowych, czyli budynków przemysłowych, magazynowych czy biurowych.

Prace nad Strategią

Zuzanna Bartczak i Michał Smoleń z PwC Polska przedstawili założenia do opracowywanej Strategii Rozwoju GZM na lata 2022-2027 z perspektywą do 2035. Podkreślili, że będzie to dokument biorący pod uwagę opinię możliwe najszerzego grona interesariuszy. Wskazali, że na etapie tzw. prekonsultacji, osoby ankietowane jako największe wyzwanie Metropolii do 2027 roku wskazywały prowadzenie działań ukierunkowanych na środowisko (odpowiedziało tak 64 proc.). Do innych ważnych wyzwań zaliczono kształtowanie transportu zbiorowego, transformację przemysłową czy zatrzymanie u siebie młodych

mieszkańców.

Strategia Rozwoju GZM będzie dokumentem pionierskim – nie tylko dlatego, że dotyczyć będzie pierwszej w Polsce ustawowo powołanej metropolii, ale również dlatego, że zostanie sporządzona według znowelizowanych w listopadzie 2020 r. przepisów prawa, które zintegrowały planowanie strategiczne z przestrzennym.

Dotychczas przeprowadzone zostały takie działania jak m.in.: ankietyzacja służąca pozyskaniu opinii mieszkańców nt. potrzeb i oczekiwań mieszkańców wobec GZM, wywiady indywidualne z ekspertami oraz warsztaty z włodarzami i przedstawicielami gmin z pięciu podregionów GZM. Obecnie realizowany jest II etap prac, związany z diagnozą sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Głos naukowców i samorządowców

Podczas debaty ekspertów, naukowców i prezydentów miast, wiceprzewodnicząca GZM Danuta Kamińska podkreśliła, że strategia ma w pełni wykorzystywać potencjał GZM. Wspomniała o negatywnych prognozach demograficznych, które dotyczą wszystkich polskich miast (w trakcie konferencji można było usłyszeć, że ONZ prognozuje, iż do 2100 r. w Polsce może mieszkać tylko 17 mln osób, jeśli nie zacznie się zmieniać na lepsze struktura demograficzna). Strategia ma pomóc w osiągnięciu jednego z głównych celów GZM – zatrzymania mieszkańców u siebie, a także przyciąganiu nowych.

O problemach związanych z depopulacją wspomniał ponownie dr Wojciech Jarczewski. Dodał, że pozytywną rzeczą jest siła gospodarcza Metropolii – druga w kraju, po obszarze metropolitalnym Warszawy. Podkreślił również, że Metropolia powinna zacieśnić współpracę z obszarem metropolitalnym Krakowa, a pomóc w tym powinno szybkie połączenie kolejowe. Rację przyznał mu prof. Marek Szczepański z Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Zaznaczył, że wzorem dla innych

Metropolii powinien być obszar pomiędzy Bostonem i Waszyngtonem, czyli tzw. metropolia BosWash, która liczy 52 mln mieszkańców. Prof. Adam Drobniak z Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach dodał, że należy zachować ostrożność w formułowaniu wizji i misji Metropolii.

Następnie głos zabrali samorządowcy. Wiceprezydent Katowic Mariusz Skiba podkreślił, że istnieją elementy, które obligują miasta GZM do współpracy, jak transport zbiorowy czy zakup energii, ale też pojawiają się nowe obszary i wyzwania, które należy rozwiązywać wspólnie – jak rozwój sfery naukowej.

Prezydent Sosnowca Arkadiusz Chęciński zwrócił uwagę na problem smogu, o którym mówili także mieszkańcy w prekonsultacjach do Strategii. Wyraził nadzieję, że kwestia zanieczyszczenia powietrza zostanie rozwiązana w kolejnych latach, ale będzie to możliwe tylko przy odpowiedniej polityce rządowej.

Adam Neumann, prezydent Gliwic, podkreślił ważną rolę współpracy między samorządami – nie tylko w samej Metropolii, ale także na zewnątrz. Z kolei Mariusz Wołosz, prezydent Bytomia, dobrze ocenił funkcjonowanie Metropolii po pierwszych czterech latach jej działalności. Podkreślił, że Metropolia jest od tego, aby radzić sobie z tym, z czym pojedyncze miasta nie są w stanie sobie poradzić. Zachęcanie ludzi do zamieszkania w Metropolii może być też bardziej skuteczne niż

zachęcanie do życia w pojedynczych miastach.

Konferencja w Katowicach pt. „Od badania do działania: Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia w wynikach projektu Gospostrateg-NewUrbPact i pracach nad Strategią Rozwoju GZM” była organizowana przez IRMIR, Metropolię GZM i PwC Polska.